

Ing. Petr Vučka: Staré ekologické zátěže v ČR

Česká republika historicky patřila vždy mezi přední průmyslové státy Evropy od dob Rakousko-Uherska až po současnost. Konjunktura, rozvoj průmyslových technologií, hlad po nových výrobcích v celé délce 20-tého století vedl především k extenzivnímu rozvoji výroby a neomezenému čerpání, tehdy jak se zdálo „přírodních“ surovin a zároveň opomíjení potřeb jak ochrany přírodních zdrojů, tak životního prostředí.

Koncem 60-tých let 20-tého století si řada průmyslově vyspělých států začala uvědomovat nutnost začít se zabývat problematikou životního prostředí a řešit některé velmi naléhavé stavy mnohdy končící zdravotní a ekologickou katastrofou.(mlhy v Anglii, mrtvá řeka Rýn apod).

Tehdejší Československo se touto problematikou zabývalo pouze okrajově a lze říci, že na kritickou situaci upozorňovaly ojediněle pouze některé zájmové skupiny a řešení, která se přijímala byla pouze mnohdy proklamačního charakteru.

Dramatický přelom v myšlení nastal v našem státě v r. 1991 přijetím zákona o FNM č.171/1991 a jeho novelou č.92/1992 Sb. §6a , kde byly definovány zásady použití finančních prostředků z privatizace na řešení starých ekologických zátěží způsobených dosavadní činností podniků s platností po 28. 2. 1992. Následně za vlády p. Václava Klause byly přijaty první zákony na ochranu životního prostředí a byla zahájena i jejich faktické naplnění. (odsíření elektráren,výstavba ČOV, určování rizik, apod)

Jedním z nejdůležitějších rozhodnutí tehdejší vlády bylo přijetí usnesení č.123/1993, ve které se vláda zavázala k odstranění starých ekologických zátěží vzniklých před r. 1989 v důsledku průmyslové činnosti. Toto bylo zlomové rozhodnutí, které předznamenalo do té doby ve světě neznámý přístup státu k řešení ochrany a revitalizace životního prostředí.

Mezi nejvíce postižené regiony v České republice samozřejmě patří jedna z největších průmyslových aglomerací, jejíž průmyslová historie se táhne od 19-ho století až po současnost a zároveň patří k těm nejvíce ekologicky a zdravotně postiženým – Ústecký kraj. Těžba uhlí, výroba svítiplynu, elektrárny, chemická výroba, atd. znamenaly v průběhu posledních století neuvěřitelný zásah do životního prostředí, do života lidí a devastace krajiny. Zničená příroda, znečištěné podzemní vody a zeminy jsou jen slabým výčtem škod způsobených průmyslovou výrobou a přístupem k životnímu prostředí v obdobích minulých.

Od přijetí vládních zákonů za vlády p. Klause byla a stále se provádí revitalizace oblastí po těžbě uhlí, byly odstraněny toxické skládky (časované bomby), odstraněno znečištění v řadě průmyslových podniků, vyčištěny statisíce m³ podzemních vod apod. Do revitalizace a ochrany ŽP byly zainvestovány miliardy korun.

Je však nutno upozornit, že popisovaná opatření se vztahovala pouze na privatizované subjekty a navíc (s ohledem na termín uzákonění příslušného opatření) pouze na období od 1.3.1992 (tj. až na druhou vlnu privatizace). Všechny ostatní případy „starých ekologických zátěží“ zůstaly mimo výše popsanou pomoc státu (resp. FNM ČR).¹

¹ K tomu je nutno uvést dvě poznámky: 1. Stát samostatně (ze St. rozpočtu) financoval účelové odstraňování zátěží, které na našem území zanechala po svém odchodu Sovětská armáda. Touto záležitostí se zde dále nezabýváme. 2. Určité nevelké prolomení časového určení možnosti financování přineslo usnesení vlády č. 51 z 10. ledna 2001.

Lze odhadnout, že mimo popsanou pomoc státu zůstaly škody v desítkách miliard korun.

Závěrem trochu statistiky o některých lokalitách v ústeckém regionu a orientačních investicích do oblasti starých ekologických zátěží:

- bylo identifikováno a v mnoha případech již řešeno přes 420 skládek menšího či většího rozsahu s různým ohodnocením stupně rizika od 1 – 4 (st.1 nejvyšší)
- bylo zahájeno či ukončeno sanace vysoce kontaminovaných lokalit (Spolchemie, skládka Chabařovice, letiště Žatec atd. včetně revitalizace krajiny po povrchové těžbě uhlí)
- do ústeckého kraje přiteklo prostřednictvím FNM, MF či MŽP více jak 10 miliard korun
- stát na vyčištění a revitalizaci území počítá s dalšími vysokými investicemi.